

TALABALARNING INNOVATSION VA STARTAP LOYIHALARINI YARATISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Maqsudov U Q.²

(Farg'ona davlat universiteti, O'zbekiston)

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda innovatsion va startap loyihalarini yaratish ko'nikmalarini shakllantirish o'quv jarayonining turli tarkibiy qismlariga kompleks yondashuv va integratsiyani talab qiladigan muhim jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: talaba, ta'lim imkoniyatlari, mentor, innovatsion va startap loyihalar

Аннотация: В данной статье рассмотрены важные аспекты формирования у учащихся навыков создания инновационных и стартап-проектов, требующих комплексного подхода и интеграции в различные компоненты учебного процесса.

Ключевые слова: студент, образовательные возможности, ментор, инновационные и стартап-проекты.

Abstract: This article discusses important aspects of the formation of students' skills in creating innovative and startup projects that require an integrated approach and integration into various components of the educational process.

Keywords: student, educational opportunities, mentor, innovative and startup projects.

Texnologiyalarning jadal rivojlanishi va mehnat bozoridagi doimiy o'zgarishlarning zamonaviy sharoitida talabalar o'rtasida innovatsion va startap loyihalarini yaratish ko'nikmalarini shakllantirish alohida ahamiyatga ega. Ushbu ko'nikmalar nafaqat yosh mutaxassislarining raqobatbardoshligini ta'minlaydi, balki tadbirkorlik tafakkuri, ijodkorlik va murakkab muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, tezlikda rivojlanayotgan zamonaviy dunyoda sifatli ta'limning dolzarbligi shubhasizdir. Ta'lim muvaffaqiyatli martaba va insonning to'liq hayoti qurilgan asosdir. Shu nuqtai nazardan, ta'lim dasturlari va kurslari zarur ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Zamonaviy mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish vektori innovatsiyalarga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqda. Startaplar tadbirkorlik faoliyatining bir shakli sifatida yangi ish o'rinlari yaratish va yangi g'oyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o'sishning dvigateliga aylanmoqda. Shu sababli, yoshlarni ushbu jarayonda ishtirok etishga tayyorlash ta'lim muassasalari uchun ham, umuman jamiyat uchun ham muhim vazifadir. Boshlang'ich loyihalarini yaratish ko'nikmalariga g'oyalar yaratish, biznes-rejani ishlab chiqish, marketing tadqiqotlarini o'tkazish, loyihalar va moliyaviy menejment kiradi.

Boshlang'ich faoliyat: ko'nikmalarini shakllantirishning muhim jihati, bilimlarni amaliy qo'llashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak bo'lgan o'quv dasturlariga yondashuvdir. Tadbirkorlik, innovatsion menejment va loyihalarini boshqarish bo'yicha kurslarni o'quv

² Maqsudov Ulug'bek Qurbonovich - Farg'ona davlat universiteti pedagogika kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

dasturlariga integratsiya qilish talabalarga nafaqat nazariy, balki startaplar sohasida muvaffaqiyatli ishlash uchun zarur bo'lgan amaliy bazani olish imkonini beradi. Dizayn o'qitish usullari, xakatonlar, g'oyalar tanlovlari va biznes o'yinlari ijodiy fikrlash hamda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, boshlang'ich inkubatorlarda ishtirok etish talabalarga haqiqiy loyihalar ustida ishlash, mentorlik yordamini olish va biznes muhitida potentsial investorlar va mutaxassislar bilan aloqa o'rnatish imkonini beradi. Shunday qilib, ta'lim muassasasi nafaqat bilim olish joyiga, balki g'oyalarni amaliy amalga oshirish uchun platformaga aylanadi.

Mentorlik-bu tajribali odam (Mentor) kam tajribali yoki yangi boshlanuvchiga (mentiga) yordam, yo'l-yo'riq va maslahat beradigan jarayon.

Mentorlik norasmiy ta'limning mashhur usullaridan biridir. Fortune 500 kompaniyalarining 71 foizida korporativ mentorlik dasturlari mavjud. Ular boshqacha bo'lishi mumkin, ammo mohiyati bir xil: tajribali mutaxassis kam tajribaga maslahat beradi va yordam beradi. Bu kompaniya uchun foydalidir: xodimlar samaraliroq bo'lib, ularning sodiqligi o'sib bormoqda va shunga mos ravishda biznes ko'rsatkichlari o'sib bormoqda³.

Mentorlik talabalarining boshlang'ich ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadbirkorlik sohasida katta tajribaga ega bo'lgan murabbiylar talabalarga keng tarqalgan xatolardan qochishga va loyihalarni ishlab chiqishning eng muhim jihatlarini ta'kidlashga yordam beradi. Buni individual maslahatlar, seminarlar va seminarlar orqali amalga oshirish mumkin, bu erda talabalar muvaffaqiyatli startaplarning haqiqiy misollaridan o'rganishlari mumkin.

Mentorlik asoschilari ilmiy sohada amaliyot sifatida aniq tarixiy chegaralarga ega emaslar, chunki bu amaliyot yillar davomida turli shakllarda mavjud bo'lgan. Biroq, mentorlikning rivojlanishiga katta hissa qo'shgan bir nechta asosiy shaxslarni ajratib ko'rsatish mumkin: Aristotel qadimgi Yunonistondagi Akademiyada o'z talabalariga dars bergan birinchi taniqli mentorlardan biridir. Suqrot-shuningdek, Sokratik o'qitish usuli falsafasini shakllantirgan dialog va savollar orqali mentorlik usuli bilan mashhur. Benjamin Franklin-siyosat, shu jumladan turli sohalarda ko'plab yoshlarning ustoz sifatida tanilgan, biznes va yozuv. Mariya Montessori italiyalik olim bo'lib, bolalarni o'qitish metodikasini yaratgan, u mentorlik elementlarini ham o'z ichiga oladi. Elias Metnar ilmiy muhitda mentorlikni zamonaviy tushunishning asoschilaridan biri bo'lib, u individual o'zaro ta'sir va qo'llab-quvvatlashning muhimligini ta'kidlagan. Ushbu va boshqa olimlar va o'qituvchilar mentorlikni amaliyot sifatida rivojlantirishga katta hissa qo'shdilar, bilimlarni uzatish, ko'nikmalarni rivojlantirish va talabalar va palatalarning shaxsiy fazilatlarini shakllantirishga hissa qo'shdilar.

Bundan tashqari, muvaffaqiyatli kompaniyalar va startaplarda amaliyot o'tash imkoniyati talabalarga qimmatli tajriba va bozor faoliyati to'g'risida tushuncha beradi. Loyihalarni ishlab chiqishda amaliy ishtirok etish nafaqat olingan bilimlarni amalda qo'llash, balki g'oyadan amalga oshirishgacha bo'lgan butun jarayonni ko'rish imkonini beradi, bu esa tadbirkorlik ekotizimini tushunishni sezilarli darajada chuqurlashtiradi.

³ Электрон ресурс: <https://netology.ru/blog/03-2021-mentorstvo?ysclid=m2akqyac3699575249>

Startup (inglizcha start up-start)-bu faqat yaratilgan yoki kichik faoliyat tarixiga ega bo'lgan, odatda innovatsion yoki yangi istiqbolli g'oya atrofida joylashgan kompaniyani anglatadigan tushuncha. "Startup" atamasi 1939 yilda AQShning Kaliforniya shtatidagi Stanford universiteti talabalari tomonidan tashkil etilgan Hewlett-Packard kompaniyasiga nisbatan paydo bo'lgan. 1990-yillardan keyin eng faol ishlatilishni boshladi. Startup nima Yaratilgan har qanday loyihani startup deb atash mumkin emas, masalan, restoran yoki go'zallik salonini ushbu toifaga kiritish qiyin, bunday tashkilotlar, hatto yangi tashkil etilganlar ham kichik biznesga tegishli bo'lishi mumkin⁴.

Oddiy so'zlar bilan startup-bu yangi loyiha bo'lib, unda ijodkorlar biznes g'oyasini sinab ko'rishadi. Va agar u muvaffaqiyatli bo'lsa, ular to'liq biznesni boshlaydilar⁵.

Startup har doim yangi g'oyaga asoslangan bo'lib, u hech qanday o'xshashlikka ega emas⁶, masalan, haydovchi yo'l boshchi bo'lishi mumkin bo'lgan taksi xizmati yoki rassomlar kofe stakanlariga tashrif buyuruvchilarning portretlarini chizadigan qahvaxona.

Yaratilgan har qanday loyihani startup deb atash mumkin emas⁷. Onlayn maktab, xarid qilish ilovasi yoki uy yaqinidagi novvoyxona startaplari emas-ularning biznes modellari tushunarli va ko'p marta sinab ko'rilgan.

Startaplarni yaratish ko'nikmalarini muvaffaqiyatli shakllantirish uchun davlat va xususiy sektor tomonidan qo'llab-quvvatlash zarur.

Yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat dasturlari startaplarni moliyalashtirish, soliq imtiyozlari va yoshlar uchun inkubatorlar va tezlatgichlarni yaratishni o'z ichiga olishi mumkin.

Xususiy sektor, shuningdek, yoshlar loyihalarini amalga oshirish uchun resurslar va platformalarni taqdim etishda muhim rol o'ynaydi.

Ta'lim muassasalarining biznes bilan hamkorligi o'quvchilarga resurslar, moliyalashtirish va ta'lim materiallaridan foydalanish imkoniyatini beradigan qo'shma dasturlarni yaratish orqali tashkil etilishi mumkin.

Bu talabalar nafaqat o'rganishlari, balki o'z g'oyalarini amalga oshirishlari mumkin bo'lgan ekotizimni yaratishga imkon beradi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarda innovatsion va startup loyihalarini yaratish ko'nikmalarini shakllantirish o'quv jarayonining turli tarkibiy qismlariga kompleks yondashuv va integratsiyani talab qiladigan muhim vazifadir.

Bilimlarni amaliy qo'llashga yo'naltirilgan dasturlarni yaratish, murabbiylarni qo'llab-quvvatlash va biznesni o'quv jarayoniga jalb qilish yosh tadbirkorlarning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun muhim jihatlardir.

Mehnat bozoridagi global o'zgarishlar sharoitida yoshlar yangi qiyinchiliklarga tayyor bo'lishlari kerak va faqat zarur ko'nikmalarni shakllantirish orqali ular bilan samarali kurashish, vaqt talablariga javob berish va jamiyat uchun innovatsion echimlarni yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

⁴ <https://www.banki.ru/wikibank/startup/> Электронный Финансовый словарь

⁵ <https://360.yandex.ru/blog/articles/startapy-kak-pridumat-i-voplotit-svoyu-ideyu>

⁶ <https://www.calltouch.ru/blog/chto-takoe-startap-kak-ego-zapustit-i-privlech-investorov/?ysclid=m2am31e83389252682>

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shermukhammadov, B. (2022). Creativity of a Teacher in an Innovative Educational Environment. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(12), 127.
2. Heidi M. Neck, Patricia G. Greene, Candida G. Brush. (2014). "Teaching Entrepreneurship: A Practice-Based Approach" 2014 y.
3. Alain Fayolle, Heinz Klandt. "Educating Entrepreneurs: Challenges and Opportunities" 2006 yil
4. Erik Ries. "The Lean Startup" 2011 yil
5. Carol S. Dweck "Mindset: The New Psychology of Success" 2007 yil
6. Tom Kelley, David Kelley "Creative Confidence" 2013 yil
7. Clayton M. Christensen. "The Innovator's Dilemma" 1997 yil
8. Темиров, Н. С., and У. К. Максудов. "Социальные и воспитательные факторы системы формирования национальных ценностей в вузе." (2023): 19-19.
9. Akramjon o'g'li, A. R., & Qurbonovich, M. U. (2024). THE SPIRITUAL-MORAL EDUCATIONAL SIGNIFICANCE OF THE VIEWS ON SCIENCE AND PATIENCE IN THE TURKISH GULISTAN OR ETHICS OF ABDULLA AVLONI. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 11(01)
10. Максудов, У. К., & Шатунова, О. В. (2024). ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ И СПЕЦИАЛИСТОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ. *Science and innovation*, 3(Special Issue 26), 304-309.
11. Электрон ресурс: <https://netology.ru/blog/03-2021-mentorstvo?ysclid=m2akqyac3699575249>
12. <https://www.banki.ru/wikibank/startap/> Электронный Финансовый словарь
13. <https://360.yandex.ru/blog/articles/startapy-kak-pridumat-i-voplotit-svoyu-ideyu>
14. <https://www.calltouch.ru/blog/chto-takoe-startap-kak-ego-zapustit-i-privlech-investorov/?ysclid=m2am3le83389252682>